Principalele etape de dezvoltare ale procedurii în ordonanță în legislația Republicii Moldova

Vasile CREȚU,
doctor în drept,
conferențiar universitar

Ilona JOSANU,
magistru în drept

Legislation: main stages of development the ordinance procedure

SUMMARY

The authors of this paper present a detailed analysis of the evolution process of the writ proceedings within different systems of law applied throughout the current territory of the Republic of Moldova. This work also highlights main historical moments that led to the modification, adjustment and even removal of the writ procedure from the content of civil procedure codes. The paper provides details on categories of claims that traditionally were part of the writ proceedings and the trial in writ proceedings cases at different stages of evolution of the writ proceedings.

Keywords: *writ proceedings, writ, stages of development of the writ proceedings.*

SUMAR

În lucrarea de față autorii prezintă analiza detaliată a evoluției procedurii în ordonanță în cadrul diferitor sisteme de drept aplicabile pe teritoriul actual al Republicii Moldova. Sunt evidențiate principalele momente istorico-juridice ce au condus la modificarea, ajustarea și chiar excluderea procedurii în ordonanță din conținuturile codurilor de procedură civilă. Lucrarea la fel conține detalii asupra categoriilor de pretenții ce tradițional erau examinate în procedura în ordonanță și ordinea procesuală de examinare a cauzelor pe parcursul diferitor etape de evoluție a procedurii în ordonanță.

Cuvinte-cheie: *procedura în ordonanță, ordonanța judecătorească, etapele de dezvoltare ale procedurii în ordonanță.*

(Continuare din numărul trecut)

Cererea de eliberare a ordonanței judecătorești se impunea cu taxă de stat în mărimea ¼ din taxa ce ar fi fost achitată în procedura în acțiuni civile. Cererea de eliberare a ordonanței judecătorești se prezenta la instanța de la domiciliul debitorului sau de la locul aflării bunurilor față de care se înainta pretenția, sau la instanța de la locul executării contractului. Competența teritorială alternativă la alegerea creditorului era prevăzută în cazurile în care domiciliul creditorului și locul aflării bunurilor reclamate sau locul executării obligației erau diferite. Ordonanța judecătorească se elibera de către judecător unipersonal, fără citarea părților. Conținutul ordonanței judecătorești era identic cu cel indicat de CPC al RSFSR din 1923.

În caz de refuz de eliberare a ordonanței judecătorești, se emitea o încheiere motivată. Refuzul nu priva creditorul obligației de a se adresa cu o cerere în procedura în acțiune civilă. Originalul ordonanței judecătorești era înmânat creditorului, iar o copie se păstra în dosarul instanței de judecată. Ordonanța judecătorească avea forță de titlu executoriu, executorul judecătoresc urmând să facă înscrierile despre executare nemijlocit pe ordonanță. Debitorul nu era înștiințat despre emiterea ordonanței judecătorești și, în majoritatea cazurilor, afla despre existența acesteia doar atunci când primea înștiințarea despre punerea în executare. Ordonanța judecătorească eliberată la cererea organelor de stat putea fi contestată doar pe temeiuri de nerespectare a procedurii (de ex., încălcarea competenței jurisdicționale, neprezentarea de către creditor a originalului documentului etc.). În restul cazurilor, debitorul avea dreptul în termen de șapte zile de la primirea înștiințării despre punere în executare, de a cere anularea ordonanței judecătorești, și examinarea pricinii în procedura acțiunii civile. Depunerea cererii nu suspenda executarea ordonanței judecătorești, însă instanța trebuia să determine necesitatea dispunerii suspendării, ținând cont de regulile de asigurare a acțiunii. Nu toate cererile de anulare a ordonanței erau admise de instanță, ci doar cele în care debitorul invoca falsul în documentul în baza căruia

a fost emisă ordonanța judecătorească sau, de exemplu, dacă debitorul indica asupra existenței probelor ce combat pretențiile creditorului, examinarea cărora putea avea loc doar în procedura în acțiune civilă. La fel, debitorul putea depune cerere de recurs contra ordonanței judecătorești, care era impusă cu 50% din taxa de stat achitată pentru eliberarea ordonanței judecătorești.

În perioada anilor 1924–1929, în RSS Ucraineană a fost dezvoltată o practică considerabilă în domeniul aplicării normelor de procedură civilă, urmare a cărui fapt s-a impus necesitatea adoptării unui Cod de procedură nou, care a fost elaborat la 11 septembrie 1929 și pus în aplicare la 1 decembrie 1929. Acest cod a fost aplicat pe teritoriul RSSU, RASSM, dar și al RSSM, după formarea acesteia, la 2 august 1940, în baza adoptării de către Sovietul Suprem al URSS a Legii despre formarea RSSM și includerea în componența Ucrainei a Bucovinei de Nord, a județelor Hotin, Akerman și Ismail. Codul de procedură civilă din 1929 a menținut dreptul instanței de a elibera ordonanțe judecătorești, fiind în continuare atribuit la categoria de cauze ce se examinau în Procedura specială. La 15 septembrie 1931, procedrua în ordonanță a suferit unele modificări, dintre care menționăm că eliberarea ordonanțelor judecătorești a devenit posibilă doar în baza documentelor a cărăr listă a fost stabilită de Comisariatul norodnic al justiției din RSSU, în coordonare cu departamentele respective. Același organ a fost declarat competent să stabilească lista cazurilor în care judecătorul era obligat să ceară de la debitor prezentarea explicațiilor față de cerințele înaintate de către creditor, de altfel - ca și elaborarea listei documentelor ce urmau să fie prezentate de către debitor la înaintarea pretențiilor în procedura în ordonanță. Conform art. 225-228 ale CPC al RSSU în redacția din anul 1931, debitorului i se trimitea copia cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, el având dreptul de a depune obiecții în scris față de pretenția stipulată în cerere în termen de cinci zile de la primirea copiei de pe cererea creditorului. Depunerea obiecțiilor de către debitor nu era impusă cu taxă de stat. Dacă obiecțiile debitorului nu erau prezentate în termenul stipulat sau dacă judecătorul le considera neîntemeiate, el emitea ordonanța judecătorească conform regulilor generale. Dacă însă obiecțiile debitorului erau considerate întemeiate, judecătorul emitea o încheiere de refuz de eliberare a ordonanței judecătorești și transmitea cauza spre examinare în procedura în acțiune civilă. În acest caz creditorul urma să achite diferența dintre taxa de stat achitată în procedura în ordonanță (menținută în continuare la ¼) și taxa de stat în acțiune civilă. Judecătorul avea și dreptul de a transmite în procedura contencioasă doar o parte din pretențiile înaintate de către creditor față de care debitorul a înaintat obiecții, taxa de stat fiind calculată în mărimea corespunzătoare pretenției contestate. Conform art. 234 al CPC al RSSU, debitorul avea dreptul de a contesta ordonanța judecătorească prin intermediul acțiunii civile sau prin depunerea unei cereri la arbitrajul de stat. Încheierea privind refuzul de eliberare a ordonanței judecătorești, precum și încheierea de transmitere a cererii spre examinare în procedura în acțiune civilă, nu puteau fi contestate. La 20 octombrie 1937 a fost introdus dreptul instanței de judecată, precum și a arbitrajului de stat, căruia i-a fost prezentată acțiunea/cererea de contestare a ordonanței judecătorești, în ordinea asigurării acțiunii, să emită o încheiere de suspendare a executării ordonanței judecătorești.

Procedura în ordonanță pe teritoriul Basarabiei a continuat să fie aplicată până la începutul anilor 1940, când Capitolul XXI al CPC al RSSU a fost exclus[1] . Codul de procedură civilă al RSSU din 1929 a fost aplicat în continuare pe teritoriul Ucrainei până la 18 iulie 1963, când a fost adoptat noul Cod de procedură civilă al Republicii Sovietice Socialiste Ucrainene, pus în aplicare din 1 ianuarie 1964 și aflat în vigoare până la 01.09.2005. Codul de procedură civilă al RSSU din 1963 deja nu mai prevedea procedura în ordonanță, iar cauzele anterior specifice acestei proceduri judiciare au fost transmise în competența organelor notariale.

Pe teritoriul RSSM Codul de procedură civilă al RSSU din 1929 a fost aplicat până la 26 decembrie 1964, când a fost adoptat primul Cod de procedură al RSSM[2].

În baza analizei actelor legislative adoptate în domeniul procedurii civile la începutul secolului XX, constatăm că procedura în ordonanță, parte a procedurii speciale, s-a dovedit a fi un instrument comod, rapid și eficient de garantare a drepturilor cetățenilor și organizațiilor în condițiile unei economii în dezvoltare. Anume în perioada anilor 1920-1929 a fost adoptată Noua politică economică, concepută ca un sistem de reforme economice, cu elemente ale economiei de piață. Înseși din analiza temeiurilor pentru care legea procesual-civilă prevedea posibilitatea eliberării ordonanței judecătorești constatăm că procedura în ordonanță era menită apărării prompte a relațiilor legate de proprietatea privată, inclusiv în domeniul agriculturii, bancar și altele. Pe parcurs de circa 20 de ani de existență la începutul secolului XX, procedura în ordonanță a fost completată și ajustată cu prevederi noi, datorită faptului că s-a dovedit a fi un instrument viabil, adecvat modificărilor economice de anvergură din acea perioadă ce permitea realizarea apărării mult mai rapide a drepturilor civile subiective, cu evitarea necesității aplicării tuturor formalităților de procedură specifice procedurii contencioase. Motivele care au dus la eliminarea procedurii în ordonanță din conținutul codurilor de proce-

[1] V. Crețu, op. citată, pag. 231
[2] Ibidem, pag. 231

dură civilă adoptate după anul 1961 în majoritatea republicilor din URSS, ca urmare a cerinței de ajustare a prevederilor codurilor republicilor socialiste la cerințele expuse în Bazele procedurii judiciare civile ale URSS, adoptate la 8 decembrie 1961, au fost studiate de un șir de procesualiști cu renume. De exemplu, N. I. Maslennicova menționează că diminuarea valorii practice a ordonanței judecătorești a fost determinată de îndepărtarea procesului civil de la bazele disponibilității și contradictualității și creșterea rolului judecătorului în procesul civil.[3] V. I. Reșetniac sublinia că instituția ordonanței judecătorești, fiind orientată spre funcționarea în condițiile relațiilor de piață, nu putea fi utilizată în condițiile reglementării totalitare a tuturor relațiilor din circuitul civil. Din această cauză, ordonanța judecătorească nu și-a găsit loc în Codul de Procedură Civilă din 1964,[4] fiind considerată ca o formă administrativă de apărare a drepturilor creditorului, pasibilă de realizare prin intermediul inscripțiilor (titlurilor) executorii eliberate de notari. O altă cauză pe care o putem considera ca predeterminantă dispariției procedurii în ordonanță din conținutul codurilor de procedură civilă elaborate la începutul anilor 1960 a constituit adoptarea, începând cu anul 1922, a unui șir de Regulamente cu privire la notariatul de stat, scopul primar vizat de acestea fiind restabilirea notariatului ca activitate profesională, dar pe baze noi, socialiste. Tradițional, instituția notariatului juca un rol semnificativ în asigurarea realizării drepturilor, în particular, de proprietate a cetățenilor și organizațiilor, din care considerente competența de eliberare a ordonanțelor a fost transmisă organelor notariale, transformându-se în insituția *înscrierilor (titlurilor) executorii* ale notarilor. Înscrierile executorii notariale erau percepute ca instrument de stabilizare și statornicire a drepturilor patrimoniale subiective în cazurile considerate ca fiind lipsite de litigiu. La 14 mai 1926, Comitetul Executiv Central al URSS și Consiliul Comisarilor Poporului al URSS au adoptat Decizia privind principiile de bază de organizare a notariatului de stat, urmare a cărui fapt au fost elaborate și actele republicilor unionale în domeniu. Prin Decizia Consiliului Comisarilor Poporului al RSSU din 20 aprilie 1923 a fost aprobat Regulamentul privind notariatul de stat al RSSU[5], care în pct. 5 stabilea competența organelor notariale, în special la lit. g) era indicată competența notarului de a întocmi protestul de cambie. Înscrierea cu privire la protestul cambiei era înzestrată cu forță de titlu executoriu. La 16 decembrie 1925 Comitetul Executiv Central și Consiliul Comisarilor Poporului al RSSU au adoptat Decizia privind punerea în aplicare a Regulamentului cu privire la notariat[6], prin care a fost abrogat Regulamentul privind notariatul de stat al RSSU din 20 aprilie 1923. Noul Regulament cu privire la notariat din 1925 a menținut competența notarilor de a întocmi proteste de cambie, competență indicată la pct. 1) lit. g) al Regulamentului. Aceste înscrieri notariale îndeplineau în continuare funcția de titluri executorii și erau înregistrate ca acte notariale în registrele notariale speciale. Înscrierea executorie se făcea de către notar nemijlocit pe cambie. Nota de la pct. 9 al Regulamentului stipula că în RASSM cărțile și registrele notariale ce conțineau înscrieri cu privire la actele notariale efectuate de către notari, cusute și numerotate în modul corespunzător, se confirmau prin semnătura și ștampila Judecătoriei principale a RASSM. La 27 ianuarie 1926, Comisariatul Popular al Justiției al URSS a adoptat Decizia privind aprobarea Instrucției cu privire la notariat, care, la Capitolul X, intitulat „Primirea către protest și întocmirea protestului cambiilor", reglementa cerințele detaliate față de efectuarea acestei acțiuni de către notar. Notarul înainta cererea de plată a cambiei nemijlocit în ziua prezentării cambiei de către deținătorul acesteia la biroul notarial și doar în caz de imposibilitate tehnică cererea de plată era prezentată în următoarea zi. Protestul de cambie putea fi întocmit nu mai târziu de ora trei a următoarei zile după prezentarea cererii de plată către debitorul plății. În caz de neplată de către debitor în termenul stabilit, notarul întocmea protestul de cambie prin aplicarea ștampilei sau efectuarea înscrierii nemijlocit pe cambie și înscrierea protestului în registrul protestelor de cambii. Birourile notariale expediau săptămânal, în zilele de miercuri, protestele de cambie reprezentanțelor locale ale Băncii de Stat și copii departamentelor locale de comerț și alte instituții, după caz. La 3 decembrie 1940, Consiliul Comisarilor Populari ai URSS a adoptat Decizia nr. 1615 privind modificarea și completarea Regulamentului cu privire la notariat al URSS, unde, la pct. 48, era descrisă procedura de efectuare de către notari a înscrierilor executorii pe acte. Înscrierile executorii puteau fi efectuate doar pe documentele indicate în Lista aprobată de către Consiliul Comisarilor Populari ai URSS privind documentele față de care se permite încasarea plăților datorate în temeiul înscrisurilor executorii ale organelor notariale. Înscrierea executorie se făcea în următoarele cazuri: a) când din documentele prezentate se putea concluziona, fără îndoială, despre existența unei datorii evaluate în bani a debitorului sau a obligației debitorului de a transfe-

[3] Масленникова Н. И., Судебный прика», Российский **юриди**ческий журнал, 1996, №. 3, стр. 39;

[4] Решетняк В.И., Черных И.И., Заочное производство и судебный приказ в гражданском процесс, Москва, Юридическое бюро „Городец", 1997, стр. 45-46.

[5] Положення про державний нотаріат від 20.04.23р.// Збір законів і розпоряджень Робіт.-Сел. Уряду України, 1923, № 13, ст. 232, стр. 419–428.

[6] Нотариальное положение от 16 декабря 1925г.// Собр. Узаконений и Распоряжений Рабоче-Кресть. Правительства Украины, 1925, № 102, ст. 557.

ra sau de a restitui anumite bunuri; b) dacă nu a expirat termenul de prescripție a dreptului creditorului de a cere executarea obligației de către debitor. Înscrierea executorie nu putea fi dispusă în cazul în care executarea obligației depindea de îndeplinirea unor obligații, efectuarea cărora trebuia să fie dovedită pînă la executare. Înscrierea executorie trebuia să conțină următoarele informații: a) denumirea organului notarial care a efectuat înscrierea executorie, anul, luna și data înscrierii și numărul din registrul actelor notariale; b) locul aflării creditorului și debitorului; c) indicarea precisă a obiectului executării, suma dobânzii, în cazul în care aceasta era aplicabilă; d) semnătura notarului și sigiliul biroului notarial; e) alte date necesare, în dependență de caz. Înscrierea executorie se făcea nemijlocit pe actul în temeiul căruia creditorul înainta pretenția. Debitorul putea contesta înscriera executorie prin depunerea unei cereri în procedura în acțiune civilă sau prin adresare în arbitrajul de stat, conform competenței teritoriale după locul aflării bunurilor ce constituiau obiectul executării. Termenul de contestare al înscrisurilor executorii constituia trei zile din data primirii notificării despre efectuarea înscrisului de către notar. Depunerea cererii de chemare în instanța de judecată nu suspenda executarea înscrierii, dar instanța sau organul de arbitraj putea, în dependență de caz, în ordinea asigurării acțiunii, să dispună suspendarea executării înscrierii.

La 9 august 1944, Consiliul Comisarilor Populari din URSS a adoptat Decizia nr. 1016 privind aprobarea Regulamentului cu privire la notariatul de stat și Lista documentelor în temeiul cărora organele notariale pot efectua înscrisuri executorii asupra sumelor băneşti și bunurilor[7]. Lista menționată conținea indicații concrete și detaliate asupra documentelor care trebuiau să fie anexate la fiecare categorie de pretenție înaintată de către creditor, în ordinea obținerii înscrierii executorii a organului notarial. Înscrierile executorii puteau fi efectuate în 37 categorii de pretenții, după cum urmează: încasarea restanțelor de salariu; încasarea onorariului de autor pentru opere dramatice și muzicale realizate în public; încasarea datoriilor salariaților concediați din organizațiile cooperatiste și obștești, alte organizații și întreprinderi, ca urmare a însușirii ilegale, pierderea sau prejudicierea bunurilor angajatorului (îmbrăcăminte specială, instrumente de lucru, echipament special etc.); încasarea datoriilor acumulate în urma nerestituirii avansurilor eliberate de către organizațiile cooperatiste, obștești, alte întreprinderi și instituții în contul salariului, compensației de transfer la lucru în altă localitate, în cazurile în care salariatul nu a efectuat munca sau au demisionat înainte de a presta munca remunerată în avans, inclusiv în cazul concedierii urmare a încălcării disciplinei de muncă; încasarea sumei prejudiciului cauzat de către lucrătorii caselor de economii în cazul în care prejudiciul nu a putut fi recuperat din sumele datorate lucrătorului la concediere; încasarea de la salariații care poartă răspundere materială deplină a sumei prejudiciului cauzat prin admiterea diferențelor în minus de proporții mici, în cazul eliberării din funcție și recunoașterii de către salariat a obligației de plată a diferenței în minus; încasarea de către organele de forță a sumelor reținerilor efectuate de către întreprinderile și organizațiile din salariul persoanelor condamnate la munci corectiv-educative, în cazul în care sumele datorate nu au fost transferate de către întreprinderi în termen de zece zile de la plata salariului; încasarea taxelor și cotizațiilor de membri în folosul Fondului de Arhitectură și Asociației Arhitecților; încasarea cotizațiilor în folosul Fondului de Literatură; încasarea cotizațiilor de membru și taxelor în folosul Fondului Muzical; încasarea taxelor în folosul Fondului de Arte; încasarea datoriilor de plată a împrumuturilor de la membrii caselor de ajutor reciproc; încasarea datoriilor de plată a împrumuturilor acordate de către fondurile de literatură, muzical și de arte ale URSS membrilor acestor organizații; încasarea costului bunurilor eliberate militarilor care nu au fost returnate la eliberare din rândurile armatei; încasarea valorii nominale a cărților nerestituite bibliotecilor; încasarea la cererea asociațiilor de administrare a fondului locativ a plăților pentru deservirea apartamentelor și încălzire centralizată, precum și servicii comunale/apă, canalizare, energie electrică, gaz, neachitate de către locatari; încasarea la cererea centrarelor electrice, combinatelor, sistemelor și stațiilor electrice a sumelor datorate de către consumatorii de energie electrică; încasarea la cererea organizațiilor și instituțiilor a plăților neachitate de către locatarii și proprietarii bunurilor imobile pentru serviciile comunale/apeduct, curățare coșuri de fum, dezinfecatre, deratizare etc.; încasarea la cererea asociațiilor de administrare a fondului locativ a plăților datorate pentru închirierea încăperilor industriale, depozite și hale de comerț amplasate în clădirile ce aparțin consiliilor locale, alte organizații de stat, cooperative sau asociații obștești; încasarea cheltuielilor efectuate de către întreprinderile de gospodărie comunală în baza Codului administrativ; încasarea de către întreprinderile de gospodărie comunală a plăților pentru lucrările de inventariere sau de evidență și de evaluare; încasarea plăților datorate pentru împrumuturile acordate de către bănci și alte asociații de împrumut în baza operațiilor de creditare; încasarea plăților restante în baza cecurilor; încasarea de la membrii organizațiilor cooperatiste aflate în proces de faliment a cotizațiilor pentru acoperirea datoriilor organizației; încasarea pierderilor cauzate pe parcursul anului operațional de la membrii

[7] Положення про державний нотаріат УРСР від 09.08.1944р.// ЗУ УРСР, 1944, ст. 18

organizațiilor, în cazurile în care legea prevedea răspunderea patrimonială a acestora; încasarea mărimii încincite a costului materiei prime și a altor materiale eliberate pentru prelucrare membrilor asociațiilor cooperativelor industriale/întovărășirilor de producție, precum și a plăților datorate de către membrii acestor întovărășiri pentru eliberarea în credit a echipamentului de producere; încasarea sumei pretenției înaintate de către client în baza contractului de transport, recunoscute de către conducerea căilor ferate, rețeaua de transport fluvial și maritim; încasarea de către organele poștale a prejudiciului cauzat de către salariații săi urmare a pierderii, lipsei, dăunării sau întârzierii livrării coletelor poștale cauzate din vina sa; încasarea de la cetățeni a contravalorii serviciilor medicale acordate în centrele de dezalcolizare; încasarea de la abonați a plăților datorate pentru serviciile de telefonie; încasarea de către organele poștale a plăților pentru dreptul de utilizare a adreselor condiționate și prescurtate de telegraf; încasarea de la cetățeni a datoriilor acumulate pentru neplata abonamentelor de utilizare a aparatelor de radio, precum și a amenzilor pentru neînregistrarea în termen a aparatelor de recepție radio, instalarea acestora în lipsa autorizației și de neplată a plății de abonament; încasarea de la cumpărător a costului bunuluii eliberat acestuia spre părstrare sub răspundere proprie, în cazul refuzului de a reîntoarce bunul la cererea furnizorului; încasarea costurilor sacilor către organizațiile de prelucrare a grânelor; încasarea sumelor de bani sau a bunurilor ce fac obiectul actelor juridice autentificate notarial; încasarea sumelor de bani conform protestului de cambie; încasarea sumelor datorate pentru livrarea rapidă finisată și neprotestată în termenul stabilit de lege; încasarea restanțelor de plată pentru închirierea instrumentelor muzicale; încasarea de la salariații ce poartă răspundere materială a organizațiilor de stat, cooperatiste și asociațiile obștești a datoriilor pentru neajunsurile mici în cazul eliberării din funcție a acestora cu condiția semnării obligației de achitare a datoriei menționate.

Analizând lista documentelor stipulate în Regulamentul menționat, putem deduce următoarele cerințe generale înaintate față de actele în baza cărora organele notariale aveau dreptul să efectueze înscrisurile executorii: a) prezentarea originalului documentului întocmit conform cerințelor prevăzute de lege pentru categoria respectivă de acte; b) documentul trebuia să conțină semnătura originală a persoanei sau a organului împuternicit să întocmească sau să emită documentul respectiv; c) documentul nu trebuia să conțină ștersături, radieri sau alte deteriorări; d) nemijlocit din conținutul documentului prezentat trebuia să reiasă cu certitudine și în lipsa oricărui dubiu obligația debitorului pretinsă de către creditor; e) după caz, originalele documentelor ce au servit ca bază pentru emiterea documentului în care este indicată obligația debitorului; f) dovada recunoașterii obligației de către debitor; g) obligațiile de plată trebuiau să fie certe, bazate pe înțelegerea părților consemnată în documentul întocmit de către părți sau să fie stipulată prin lege ori alt act normativ.

La 26 decembrie 1956 Sovietul Miniștrilor al URSS a emis Decizia nr. 1536 privind aprobarea Regulamentului cu privire la notariatul de stat al RSSU, prin care a fost anulat Regulamentul cu privire la notariatul de stat din 9 august 1944. Conform art. 54-58 ale capitolului intitulat „Efectuarea înscrisurilor executorii" din Regulamentul adoptat la 26 decembrie 1956, înscrisurile executorii se efectuau exclusiv privind încasarea datoriilor și doar în baza documentelor prevăzute în Lista aprobată de Sovietul de Miniștri al RSSU. Cu excepțiile prevăzute de lege, înscrierile executorii nu puteau fi efectuate în privința colhozurilor și sovietelor sătești, datoria cărora putea fi încasată doar în temeiul hotărârii instanței de judecată. Organul notarial putea efectua înscrierea executorie, dacă de la momentul scadenței plății sau a obligației a trecut nu mai mult de un an, cu excepția când legea prevedea un termen de prescripție mai mic. În caz de pierdere a documentului original cu înscrierea de executare efectuată pe el, notarul, la cererea persoanei interesate, putea elibera duplicatul acestuia, cu condiția că nu a expirat termenul de prescripție.

La 26 decembrie 1964 Sovietul Suprem al RSSM a aprobat Codul de procedură civilă[8] – primul cod de procedură civilă în istoria republicii[9], însă procedura în ordonanță nu și-a regăsit locul în conținutul acestuia. Codul de procedură civilă în redacția din 1964 prevedea doar trei forme de procedură civilă: acțiunea civilă (art. 117-229 ale CPC), procedura în pricinile care izvorăsc din raporturi juridice administrative (art. 230-243 ale CPC) și procedura specială (art. 244-278 ale CPC).

Etapa modernă de dezvoltare a legislației cu privire la procedura în ordonanță începe la 30.05.2003 prin adoptarea de către Parlamentul Republicii Moldova a noului Cod de procedură civilă al RM[10], în vigoare din 12.06.2003, care, la Titlul II Procedura în fața primei instanțe, subsecțiunea D, Capitolul XXXV, articolele 344-354, a inclus Procedura în ordonanță (procedura simplificată). În legislația procesual-civilă actuală a Republicii Moldova procedura în ordonanță reprezintă una din cele patru tipuri de proceduri civile general recunoscute ce vizează examinarea și soluționarea fondului cauzei în prima instanță:

1. Procedura în acțiunea civilă, reglementată la sub-secțiunea A, intitulată Procedura contenci-

[8] Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, publicat la 26.12.1964 în Buletinul Oficial nr. 000, data intrării în vigoare de la 01.07.1965.

[9] V. Creţu, op. citată, pag. 247.

[10] Monitorul Oficial al RM, nr. 111-115 din 12.06.2003

oasă, Titlul II - Procedura înaintea primei instanțe al CPC al RM;
2. Procedura în cauzele ce decurg din raporturile juridico-publice, inclusă la subsecțiunea B cu denumirea Procedura contenciosului administrativ, Titlul II - Procedura înaintea primei instanțe - al CPC al RM;
3. Procedura specială prevăzută la subsecțiunea C, Titlul II - Procedura înaintea primei instanțe - al CPC al RM;
4. Procedura în ordonanță – subsecțiunea D intitulată Procedura în ordonanță (procedura simplificată), Titlul II - Procedura înaintea primei instanțe - al CPC al RM.

Procedura în ordonanță reglementează ordinea procesual-civilă a examinării și soluționării de către judecător, unipersonal, a cauzelor cu privire la drepturile subiective civile ale creditorului caracterizate prin lipsa litigiului evident de drept între creditor și debitorul obligației. Hotărârea judecătorului de a elibera sau nu ordonanța judecătorească se bazează pe documentele prezentate, în original sau în copie legalizată în modul corespunzător, de către creditor odată cu depunerea cererii de eliberare a ordonanței judecătorești, din care motive în literatura de specialitate procedura în ordonanță mai este numită și procedura documentară. În procedura în ordonanță se poate solicita încasarea sumelor de bani, dar și revendicarea de bunuri, atât mobile, cât și imobile. Art. 345 al CPC al RM prevede 14 categorii de pretenții pentru care se poate elibera ordonanță judecătorească: a) derivă dintr-un act juridic autentificat notarial; b) rezultă dintr-un act juridic încheiat printr-un înscris simplu, dacă legea nu dispune altfel; c) este întemeiată pe protestul cambiei în neachitarea, neacceptarea sau nedatarea acceptului, autentificat notarial; d) ține de încasarea pensiei de întreținere a copilului minor care nu necesită stabilirea paternității, contestarea paternității (maternității) sau atragerea în proces a unor alte persoane interesate; e) urmărește perceperea salariului sau unor alte drepturi calculate, dar neplătite salariatului; f) este înaintată de organul de poliție, de organul fiscal sau de executorul judecătoresc privind încasarea cheltuielilor aferente căutării pârâtului sau debitorului, ori bunurilor lui sau copilului luat de la debitor în temeiul unei hotărâri judecătorești, precum și a cheltuielilor de păstrare a bunurilor sechestrate de la debitor și a bunurilor debitorului evacuat din locuință; g) rezultă din procurarea în credit sau acordarea în leasing a unor bunuri; h) rezultă din nerestituirea cărților împrumutate de la bibliotecă; i) decurge din neonorarea de către agentul economic a datoriei față de Fondul Social; j) rezultă din restanțele de impozit sau din asigurarea socială de stat; k) urmărește exercitarea dreptului de gaj; l) rezultă din neachitarea de către persoanele fizice și juridice a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală; m) privește încasarea din contul terțului a sumei datorate debitorului în cadrul procedurii de urmărire a creanțelor debitorului – prevedere stipulată expres în conținutul art. 99 alin. 4) al Codului de executare al RM și n) rezultă din facturi care au scadența la data depunerii lor. O altă categorie de pretenții ce poate fi examinată în ordinea procedurii în ordonanță este cea prevăzută la art. 33 alin. (1) al Legii cu privire la ipotecă[11], și anume dreptul creditorului ipotecar de a cere executarea silită a dreptului de ipotecă în temeiul unei ordonanțe judecătorești. Nemijlocit, termenul de ordonanță judecătorească este definit la art. 344 al CPC al RM, conform căruia ordonanța judecătorească este o dispoziție dată unipersonal de judecător, în baza materialelor prezentate de creditor, privind încasarea de sume bănești sau revendicarea de bunuri de la debitor în pretențiile specificate la art. 345 al CPC al RM. Ținem să menționăm că lista pretențiilor în al căror temei poate fi eliberată ordonanța judecătorească este exhaustivă și nu poate fi supusă interpretărilor lărgite.

Sintetizând informațiile expuse în prezenta lucrare, putem afirma că legislația autohtonă cu privire la procedura în ordonanță, în evoluția sa, a parcurs câteva etape (perioade) convenționale de dezvoltare:

I. Etapa dreptului timpuriu (anii 101-102 e.n. și până la sf. sec. III e.n.), caracterizată prin preluarea și punerea în aplicare pe teritoriul Daciei Romane a institutelor de drept privat roman, în special - a interdictelor pretoriene;
II. Etapa constituirii dreptului cutumiar românesc (sec. VII-XIV), caracterizată prin constituirea dreptului Statelor Românești și formarea unui sistem de norme de drept nescrise, bazate pe cutume și obicieuri juridice;
III. Etapa dezvoltării dreptului scris românesc (sec. XV-XIX), când are loc codificarea legilor și putem identifica evidența scrisă a existenței procedurii în ordonanță aplicate pe teritoriul Statelor Românești;
IV. Perioada instaurării statului socialist (anii 1920-1929), corespunzătoare avântului noii economii politice și amplificării apărării drepturilor cetățenilor și organizațiilor prin recurgere la procedura în ordonanță;
V. Perioada anilor 1930-1963, care se caracterizează prin excluderea procedurii în ordonanță din conținutul codurilor de procedură civilă și transferarea acesteia la forma administrativă de apărare a drepturilor subiective civile;
VI. Etapa modernă de dezvoltare a procedurii în ordonanță (2003 – prezent), caracterizată prin includerea procedurii în ordonanță în noul Cod de procedură civilă al RM și revenirea la aplicarea în practică a acesteia de către instanțele de judecată.

[11] Legea cu privire la ipotecă nr. 142 din 26.06.2008, publicată la 02.09.2008 în Monitorul Oficial al RM. nr. 165-166.